

Stöckebygden

– en framtidsbygd mellan kust och stad

Var det verkligen bättre förr?

Gränsen bakåt i tiden för människors invandring och bosättning i Stöckebygden går inte att bestämma exakt. Det finns dock tecken, bland annat de många fornminnen som exempelvis finns kring byarna vid Stöcke/Ström, Bussjö, Åheden och Sörböle, som vittnar om att människor levit och varit bofasta här i ett par tusen år.

Stora delar av området låg då under bottenhavets yta men det har ständigt funnits människor som varit redo att ta den jord som havet lämnat ifrån sig i anspråk.

I början av 1500-talet, då källorna blev rikare och mer detaljerade, möter man en välbärgad bondebefolkning över hela socknen. Åkerbruket var av ringa omfattning medan boskapsskötseln på de stora ängesslätterna var av förbluffande storlek.

Under 1600- och 1700-talen stagnerade utvecklingen vilket sannolikt har sin grund i de många utskrivningarna som krigens åstadkom. Ödehemman var ej ovanliga under denna tid.

I början av 1900-talet förvandlades de flesta hemmanen genom delning till små brukningsdelar med fyra till fem kor på varje gård. Detta möjliggjordes genom de biinkomster som arbetet med flottläggningen i Västerfjärden medförde.

Flottningen minskade och upphörde till slut helt och när jordbruket mekaniserades så blev småjordbruk som dessa ej längre lönsamma. Småbönderna och hästarna försvann ur bilden samtidigt som traktorer och större jordbruk tog över. Arbetsföra människorna från småbruket sökte sig till staden och sålde eller arrenderade ut sina jordar till de som valde att fortsätta med jordbruket.

Det gamla byajordbruket har sedan dess ersatts av ett traditionellt drivet jordbruk. Även i övrigt har den gamla bebyggelsen med stor andel Västerbottensgårdar förnyats med andra byggnadsstilar, moderna bostadsområden och kvarter.

Flera lanthandlare, affärer, kiosker och postkontor har tidigare funnits i Stöckebygden men är numera nedlagda. Den sista affären i området slog igen portarna under tidigt 2000-tal.

Källor: "Byarna kring Västerfjärden".

Stöckebygden påverkar världen!

Rubriken kan tyckas paradoxal alternativt vara ett uttryck för svår hybris. Hur kan Stöckebygden (eller Bjurholm, Bäverträsk eller Hössjö) - likväl som Londres i Argentina eller Kenes i Kazakstan - vara aktörer som påverkar resten av världen?

Det kan låta osannolikt men faktum kvarstår: starka lokala ekonomier, oavsett var i världen de ligger, är avgörande för effektivt omställningsarbete. Både när det handlar om klimatet men även för många andra av FN's 17 globala mål för Agenda 2030.

Ju längre varje krona cirkulerar i det lokalekonomiska kretsloppet desto bättre mår lokalsamhället. Och ju sundare ekonomi lokalsamhället har desto bättre är förutsättningarna för allt från basala saker som rent vatten, mat på bordet och utbildning till

ökad jämställdhet, ekonomisk tillväxt och minskat utanförskap.

Var jag handlar min mat, hur långt jag har till arbetet, vilket transportmedel jag oftast använder och var elen till min TV kommer ifrån spelar roll. I olika grad och på olika sätt, men det spelar roll. Även sett ur ett större perspektiv.

Och det handlar inte om att göra avkall på varken levnadsstandard, bekvämlighet eller kvaliteten på de varor eller tjänster vi väljer att konsumera, snarare tvärtom. Genom att bättre nyttja de resurser, möjligheter och den potential som finns runt omkring oss kan vi både generera tillväxt, spara pengar och samtidigt bidra till ett mer hållbart samhälle.

Snacka om win-win. Eller rättare sagt win-win-win om vi räknar in framtiden för vår planet.

Skulle du gärna slippa några bilresor per vecka?

Vore det intressant om du kunde omvandla ditt avfall till både klimatsmart energi och intäkter?

Handlar du hellre lokalproducerad än importerad mat?

Skulle du vilja ha närmare till jobbet?

Vore ett bredare utbud av aktiviteter intressant?

Låter trygghetsboende i Stöckebygden lockande?

Svarar du ja på en eller flera av ovanstående frågor så ser du också fördelarna av en stark lokalekonomi.

97%
läckage
eller 97%
möjligheter

Från varje 100-lapp som vi i bygden konsumerar stannar bara 3 kronor kvar inom området. 97 kronor går till företag och organisationer någon annanstans. Pengar som lika gärna skulle ha kunnat använts på lokala varor och tjänster om det funnits möjlighet, utbud, leverantörer etc.

Och möjligheter finns det. Rättare sagt 97% möjligheter. Bara genom att ta en titt i tabellen "utgiftsposter" på statistikuppslaget borde både befintliga och

blivande företagare och entreprenörer se potential.

Osäkerhet är en vanlig orsak till varför inte företag vågar etablera sig eller expandera. Man vet inte hur marknaden ser ut och om det är värt risken.

Nu vet vi i alla fall lite mer om hur marknaden ser ut. Så nu är det bara att värdera riskerna och våga för att vinna. Både för sig själv, för bygden, Umeå och faktiskt hela planeten.

En vägvisare för hållbar utveckling

Vi är många som vill att vår bygd ska fortsätta att leva, utvecklas och blomstra. Med inflyttning av både människor och verksamheter, etablering av nya företag, vidareutveckling av befintliga, nya innovativa samarbeten och förbättrad service.

Och vi är nog lika många som känner att potentialen finns. Samtidigt vet vi att närheten till Umeå både är en tillgång och en belastning. Stadens möjligheter, bredden på utbudet av aktiviteter samt nivån på både kommersiell och offentlig service är starka konkurrensmedel.

För att komma igång med ett strategiskt och hållbart utvecklingsarbete krävs resurser. Engagerade människor som vill utveckla saker men också tid, nätverk, kompetens och kapital. Dessutom behövs fakta och kunsknad om förutsättningarna.

Hur ser verkligheten ut just här, just nu? För att nå målet måste både starten, terrängen och riktningen vara kända.

En lokalekonomisk analys - LEA - är ett utmärkt verktyg för att ta fram detta nuläge. Den kan enkelt liknas med en marknadsundersökning. En metod för att kartlägga ett områdes resurser, utmaningar och möjligheter och skapa en bild

av den lokala handelsbalansen. Hur ser tillgångar, intäkter och utgifter ut? Hur mycket konsumeras inom och hur stor del läcker ut från området?

Ju längre varje krona cirkulerar i det lokalekonomiska kretsloppet desto bättre mår lokalsamhället

Inom vilka branscher finns utvecklingspotential, vad kan skalas upp, vilka samarbeten skulle gå att skapa, vilka andra värden, platser, resurser kan utvecklas etc.

Resultatet av LEA'n blir alltså både en beskrivning av nuläget men också en kompassriktning för framtida utvecklingsinsatser.

Denna faktabaserade bild kan därefter ligga till grund för t ex lokala handlingsplaner, fungera som beslutsstöd vid etableringar och bli starten för både mindre och

större utvecklingsprojekt för hela eller delar av bygden.

Analysen är också ett verktyg som visar på vilka medvetna val den

lokala befolkningen kan göra för att skapa sysselsättning och lokal, hållbar tillväxt både ur ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt perspektiv.

Målgrupperna, de som potentiellt kan nyttja resultatet, är t ex de boende i byarna, befintliga företag, entreprenörer, föreningar och andra organisationer, kommunen och andra intresserade.

Stöckebygden

För vår LEA har vi definierat ett geografiskt område inom Umeå södra landsbygd* som vi valt att kalla Stöckebygden.

Inom området ligger byarna:

- Ansmark
- Bussjö
- Degernäs
- Norrböle
- Norrmjöle
- Ström
- Strömbäck
- Stöcke
- Stöcksjö
- Sörböle

För detta området har vi nu en bra uppfattning om nuläget, ur ett lokalekonomiskt perspektiv.

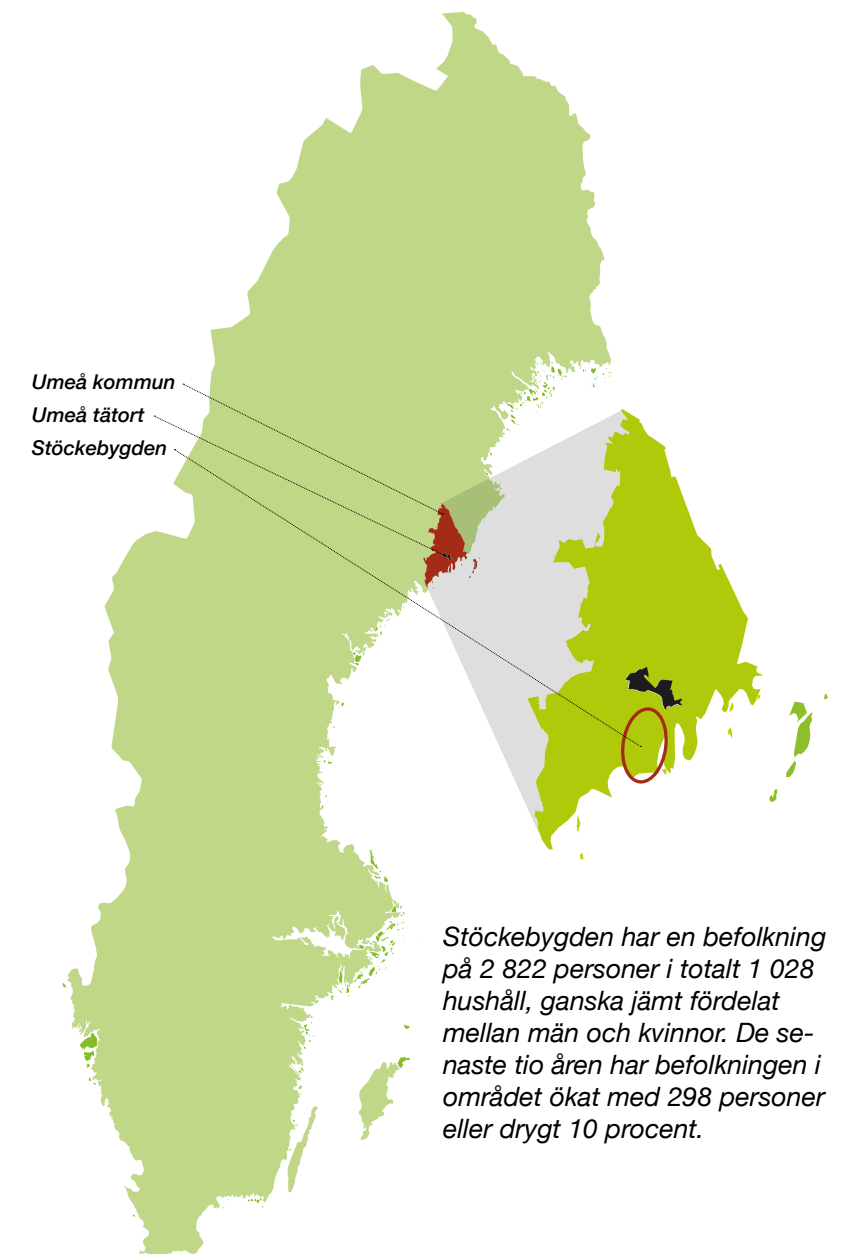
Arbetsgrupp:

Katrin Jonsson, Stöcke
Lars-Åke Nordström, Stöcksjö
Ingemar Lind, Degernäs
Lars Sjöström, Sörböle
Eivor Lundström, Norrmjöle
Patrik Johansson, Ansmark
Annika Myrén, Umeå kommun
Roger Filipsson, Coompanion

Projektansvariga:

Maria Bergstén och Magnus Mikaelsson, Stöckebygdens utveckling EF

* Definitionen av området söder om Umeå tätort.

Stöckebygden har en befolkning på 2 822 personer i totalt 1 028 hushåll, ganska jämt fördelat mellan män och kvinnor. De senaste tio åren har befolkningen i området ökat med 298 personer eller drygt 10 procent.

Kort om området

Beläget i ett av Umeå kommuns prioriterade tillväxtstråk kopplat till Vision 2050 där Umeå är en välmående och attraktiv plats med 200 000 invånare.

Med konkurrenskraftiga bostadpriser och närhet till både stad och natur är Stöckebygden ett attraktivt boendeanternativ.

Inflyttningen ökar, medelåldern sjunker och elevunderlaget för skolorna i området växer i samma takt som efterfrågan på bostäder.

Sommartid är bygden dessutom ett populärt utflyktsmål och ett attraktivt område för både fritidsboende, badgäster, båtturism och golfare.

Allt fler ser fördelarna med att boställa sig utanför centrum. Att inte bo "mitt i smeten" men ändå med stadens utbud inom räckhåll.

Bygden i siffror

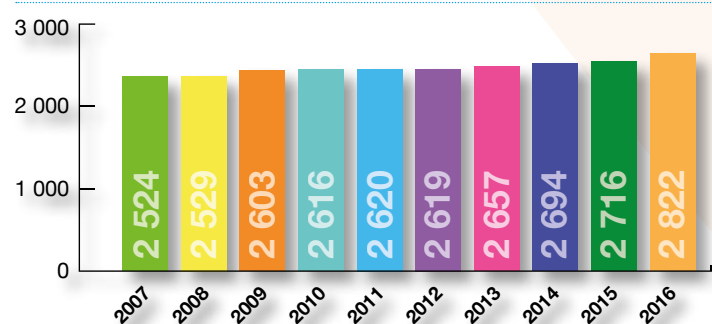
BEFOLKNING

Täthet området	24,0 inv/km ²
Täthet Umeå kommun	53,0 inv/km ²
Medelålder området	39 år
Medelålder Umeå kommun	38,3 år
Män	1 438
Kvinnor	1 384
Totalt	2 822
Hushåll	1 028
Födda	27
Döda	11
Födelsenetto	16
Inflyttade	262
Utflyttade	172
Flyttnetto	90
Befolkningsförändring	+ 106

Åldersfördelning

	0-6	7-15	16-24	25-44	45-64	65-
Män	142	191	136	333	377	259
Kvinnor	126	191	121	348	368	230
Totalt	268	382	257	681	745	489

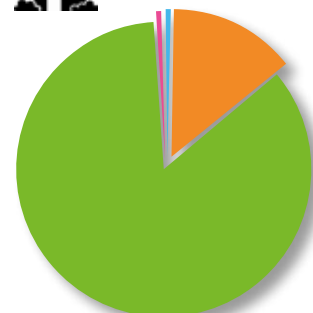
Befolkningsutveckling 2007-2016

Källa: SCB - Registret över totalbefolkningen 2016-12-31

FASTIGHETER

Källa: Fastighetstaxeringsregistret 2015-12-31

Typ	Totalt	Bebodda		Obebodda
		Antal	Boende	
Lantbruk	406	134	360	272
Småhus	1 555	837	2 313	718
Hyresfastighet	10	4	42	6
Övrigt	72	0	0	71
Totalt	2 043	975	2 715	1 067

INKOMSTER

	Alder	Antal	Medel (omr)	Medel (riket)
MÄN	16-24	123	93'	101'
	25-44	325	386'	328'
	45-64	382	433'	402'
	65-	233	310'	282'
KVINNOR	16-24	121	76'	87'
	25-44	340	296'	255'
	45-64	355	352'	319'
	65-	222	214'	194'
TOTALT		2 101	313'	273'

DISPONIBEL INKOMST

Typ	Medel	Antal hushåll
Området	566'	1 028
Umeå kn	415'	56 062
Riket/tätort	448'	3 835 430
Riket/ej tätort	464'	542 302
Riket totalt	450'	4 377 732

Total disponibel årsinkomst för området

582 000 000

FÖRETAGANDE & ARBETSLIV

Storlek på företag (antal anställda)

0*	426 st
1-4	57 st
5-9	13 st
10-19	2 st
20-	6 st

Källa: Företagsdatabasen

Fem största näringsgrenarna

1. Jord-, skogsbruk och fiske
2. Verksamhet inom juridik mm
3. Byggverksamhet
4. Fastighetsverksamhet
5. Handel

Fem största arbetsgivarna

1. Strömbäcks folkhögskola
2. Stöcke skola och förskola
3. Stöcksjö skola och förskola
4. Umeå Ställningsbyggnad AB
5. Röbäcks Sweden AB

Pendling förvärvsarbetande

	Män	Kvinnor	Totalt
Boende i området	765	701	1 466
Bor och arbetar i området	125	69	194
Arbetspendlar ut	592	602	1 194
Okänt arbetsställe	48	30	78
Arbetspendlar in	151	74	225
Varav från övriga Umeå kommun	128	68	196

Källa: SCB Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik 2016-12-31

UTGIFTSPOSTER (2017)

	I bygden	Utanför	Läckage
Bostad	5,5 milj	74,2 milj	93%
Livsmedel	0,4 milj	37,3 milj	99%
Utemåltider	0,2 milj	10,9 milj	98%
Alkohol och tobak	0 kr	5,8 milj	100%
Förbrukningsvaror	0 kr	6,3 milj	100%
Barnomsorg, fackavgift, försäkringar	0,1 milj	23,4 milj	100%
Kläder och skor	0 kr	14,4 milj	100%
Möbler, inventarier etc	0 kr	15,8 milj	100%
Hälso- och sjukvård	0 kr	6,4 milj	100%
Fritid och kultur	0,8 milj	61,6 milj	99%
Transport och fordon	2,4 milj	44,2 milj	95%
Summa	9,3 milj	300,2 milj	97%

IDENTIFIERAT LÄCKAGE (2017)

Total årlig konsumtion för området

309 500 000

varav utanför bygden

300 200 000

Årligt läckage

97%

Potential och möjligheter

Resultatet av LEA-arbetet är förutom en nulägesbild av demografi, ekonomi och andra värdefulla resurser även en beskrivning av ett antal både konkreta och mer visionära behov och utvecklingsmöjligheter.

Några övergripande behov och utvecklingsmöjligheter som identifierades var bl a följande:

- Behov av fler mötesplatser
- Utveckling av kommunikationer t ex kollektivtrafik och cykelvägar
- Efterfrågan på både hyresrätter och äldreboenden
- Stort behov av fler förskoleplatser
- Ökat samarbete och samordning mellan byar, föreningar, företag etc
- Vidareutveckling av befintliga besöks-/utflyktsmål

Punkterna ovan har en viktig gemensam nämnare: de är alla viktiga för hållbar tillväxt och ut-

veckling på landsbygden. Faktorer som påverkar både invånare, potentiella inflyttare, besökare och näringsidkare.

En gemensam plan för lokala utvecklingsinsatser var även det något som LEA-gruppen såg som positiv. Att samordna kompetens, nätverk och andra resurser och tillsammans driva frågor som ger positiv effekt, t ex mer attraktiv boendemiljö, nya arbetstillfällen och ökad tillväxt, för hela området.

Genom kreativa samarbeten över både organisations- och geogra-

fiska gränser går det att växla upp kraften för ännu bättre effekt. Och ju fler engagerade krafter som arbetar åt samma håll, desto större blir möjligheterna att lyckas.

Med cirka 500 registrerade företag, ett 30-tal föreningar av varierande storlek och verksamhetsområden och mängder av andra tillgångar i området är utvecklingspotentialen stor.

Så det är bara att sätta igång!

Urval av tillgångar identifierade under LEA-analysarbetet

Service

- Skolor
- Förskolor
- Folkhögskola
- Restaurang
- Konferensanläggning
- Vandrarhem
- Återvinningsstationer

Kultur, natur, fritid och föreningsliv

- Natur-/rekreationsområden
- Öppet jordbrukslandskap
- Vandringsleder
- Skidspår
- Ridvägar

- Badplatser och havsbad
- Camping
- Golfbana
- Fotbollsplaner
- Tennisbanor
- Minigolfbana
- Beachvolleybollbanor
- Mindre idrottshall
- Motorcross- och flygbana
- Jaktmarker och fiskevatten
- Starkt föreningsliv
- Varierat aktivitetsutbud

Övrigt

- Kommunalt VA i stora delar av bygden
- Lokal energiproduktion av restprodukter från skogs-/jordbruk

I januari 2017 bildades den ekonomiska föreningen Stöckebygdens utveckling med syfte att driva utvecklingsfrågor i området som går i linje med kommunens vision.

En mötesplats för alla

Målet är att göra bygden till ett ännu mer attraktivt område att bo, verka och leva i och att visa på den potential och de möjligheter som finns utanför stadskärnan.

Några vanliga argument för stadsboende är t ex att slippa längre transporter och extraresor och att ha omedelbar närhet till olika typer av service. Att inte behöva två bilar, att barnen själva kan cykla till skola och träningar och att som vuxen kunna gå på afterwork utan att behöva fundera över transportalternativen.

Detta är exempel på "nackdelar" som Stöckebygdens utveckling arbetar för att eliminera samtidigt som det skapas möjligheter för långsiktig och hållbar utveckling.

Ett av de projekt som föreningen driver är Mötesplats Stöcke. Målet är att bygga en anläggning med bland annat idrottshall, gym, butik,

café och andra typer av lokaler samt en stimulerande utemiljö.

Allt för att främja hälsa och rörlighet, kultur och möten, engagemang och delaktighet. En mötesplats för alla oavsett ålder, kön, etnicitet, religion, sexuell läggning eller funktionsvariationer.

Genom att kombinera kommersiella, offentliga och ideella krafter skapar vi en exibel, tillgänglig och hållbar anläggning med ett brett utbud av funktioner.

Ett unikt servicenav där flera typer av intressen samverkar mot ett

gemensamt mål där det är bygdens behov som styr både innehåll och utformning.

Mötesplatsen ska leva länge så hållbarhet är en nyckelfaktor. Siktet är inställt på att bli första anläggning i landet med en holistisk syn på hållbarhet, såväl ekologisk och ekonomisk som social.

I denna rapport hittar ni en sammanfattning av resultatet från den lokalekonomiska analys (LEA) som Stöckebygdens utveckling EF gjort under våren 2018.

En genomlysning av den faktiska ekonomiska situationen och av de immateriella resurser och tillgångar som finns i bygden.

Ett underlag som kommer att ligga till grund för fortsatt arbete med strategisk och hållbar landsbygdsutveckling i Stöckebygden.

COMPANION
KOOPERATIV UTVECKLING

**UMEÅ
KOMMUN**

Länsstyrelsen
Västerbotten

Europeiska jordbruksfonden
för landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

